

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
«   »   2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

для студентів

спеціальності	231 Соціальна робота
освітньо-професійної програми	Соціальна педагогіка
освітньо-професійного ступеня	фаховий молодший бакалавр

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 62136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 2046

(підпис) (присвячує авторство)

«   »   2023 р.

Київ-2023

Розробник: Кодач Лілія Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Кодач Лілія Іванівна

Протокол від «30» серпня 2023 року № 1

Голова циклової комісії Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

« ___ » _____ 2023 р.

Заступник директора з навчально-методичної роботи Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. (_____), « ___ » _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), « ___ » _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), « ___ » _____ 20__ р., протокол № ___

на 20__/20__ н.р. (_____), « ___ » _____ 20__ р., протокол № ___

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120
Курс	3
Семестр	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	4
Обсяг кредитів	4
Обсяг годин, в тому числі:	120
Аудиторні	56
Модульний контроль	8
Семестровий контроль	-
Самостійна робота	56
Форма семестрового контролю	залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – опанування конкретних питань з соціально-педагогічної реабілітації дітей та молоді, систематизація знань щодо поняття реабілітація, видів реабілітації та інноваційних технології соціальної реабілітації

Завдання курсу:

- ознайомлення з теоретичними основами соціально-педагогічної реабілітації дітей й молоді;
- аналіз процесу соціальної реабілітації дітей з інвалідністю;
- ознайомлення з видами реабілітації в соціально-педагогічній діяльності;
- характеристика видів соціально-педагогічної реабілітації дітей з девіантною та адиктивною поведінкою, з жертвами насильства, людьми суїцидальної поведінки, з дітьми-сиротами та безхатченками, з дітьми і підлітками, що опинилися в складній життєвих обставинах, дітей та молоді з ПТСР;
- опанування організаційно-методичних основ розробки та впровадження технологій соціальної реабілітації в закладах соціального спрямування;
- набуття основних операційних навичок, оволодіння прийомами та техніками соціально-педагогічної роботи по реалізації технологій реабілітації.

Дисципліна «Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді» як обов'язковий компонент освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами фаховими та предметними компетентностями.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Фахові компетентності		
ФК-6	Знання й розуміння організації та функціонування системи соціального захисту й соціальних служб.	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18
ФК-9	Здатність прогнозувати та оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-16
ФК-11	Навички організації взаємодії педагогічного колективу, батьків, громадських об'єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, медичних установ та інших організацій щодо виховання, оздоровлення, здійснення соціального патронажу, профілактичної роботи й соціальної реабілітації дітей та підлітків.	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8 Модуль 4: 17-18
Предметні компетентності		
	Знати й розуміти організацію та функціонування системи соціального захисту й соціальних служб.	Модуль 2: 6-8
	Уміти здійснювати корекцію відхилень у поведінці дітей, молоді, працювати з групами ризику в умовах воєнного стану.	Модуль 3: 9-16
	Здатність пізнавати конфліктну або близьку до неї ситуацію, здійснювати її оцінку, розвивати стратегію усунення.	Модуль 1: 1-5 Модуль 2: 6-8

		Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18
	Здатність прогнозувати та оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси клієнтів.	Модуль 1: 1-5 Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18
	Готовність застосовувати отримані знання з предмету під час реабілітаційних заходів в соціально-педагогічній діяльності	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18
	Здатність ефективно здійснювати міжособистісну взаємодію, зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом та колегами, володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів..	Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18
	Зберігати здоров'я фізичне, соціальне, психічне і духовне (власне та здоров'я оточуючих).	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18
	Вміння застосовувати навички здорового способу життя, гармонізації режиму праці та відпочинку.	Модуль 2: 6-8 Модуль 3: 9-16 Модуль 4: 17-18

3. Результати навчання за дисципліною

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

– використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, попередження конфліктів, соціальних ризиків та складних життєвих обставин (ПРН-11);

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт		
		Аудиторна:		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.				
Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи				
Тема 1. Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи.	4	2	2	
Тема 2. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді. Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації	8	2	2	4
Тема 3. Види, напрями та стратегії соціально-педагогічної реабілітації	10	2	2	6
Тема 4. Методи соціальної реабілітації дітей та молоді	10	2	2	6
Тема 5. Технології соціальної реабілітації та реабілітації. Організація та впровадження системи раннього втручання	2	2		
Модульний контроль	2			
Разом:	36	10	8	16
Змістовий модуль 2.				
Характеристика установ соціальної реабілітації				
Тема 6. Типи реабілітаційних закладів для дітей та молоді. Реабілітаційний простір	10	2	2	6
Тема 7. Реабілітаційний центр як заклад з упровадження технологій соціальної реабілітації, корекції та терапії.	2	2		
Тема 8. Значення громадських організацій в соціально-педагогічній реабілітації	10	2	2	6
Модульний контроль	2			
Разом:	24	6	4	12
Змістовий модуль 3.				
Застосування соціально-педагогічних реабілітаційних технологій в роботі з різними категоріями населення				
Тема 9. Соціально-педагогічна реабілітація осіб з інвалідністю	8	2		6
Тема 10. Соціально-педагогічна реабілітація дітей і підлітків, що опинилися в складних життєвих обставинах.	2	2		
Тема 11. Соціально-педагогічна реабілітація підлітків з девіантною поведінкою та осіб, які перебувають у конфлікті з законом.	4	2	2	
Тема 12. Соціальна реабілітація осіб з залежностями	6	2		4

Тема 13. Особливості соціально-педагогічної реабілітації осіб постраждалих від насильства і жорстокого поводження	10	2	2	6
Тема 14. Характеристика соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та «дітьми вулиці»	8	2	2	4
Тема 15. Соціально-педагогічна реабілітація ВПО, військовослужбовців та інших осіб з ПТСР	2	2		
Тема 16. Соціальна реабілітація осіб похилого віку	2	2		
Модульний контроль	2			
Разом:	44	16	6	20
Змістовий модуль 4.				
Технологічне забезпечення соціально-педагогічної реабілітації				
Тема 17. Характеристика сучасних програм та проектів соціальної та соціально-педагогічної реабілітації	4	2	2	
Тема 18. Державні та індивідуальні програми реабілітації	10	2		8
Модульний контроль	2			
Разом:	16	4	2	8
Усього:	120	36	20	56

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи

Тема 1. Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи.

Характеристика основних етапів історії розвитку реабілітаційної роботи та наукові концепти становлення її теоретичного підґрунтя. Досягнення фундаментальних наук і нові напрямки в розвитку основ реабілітаційної роботи. Сучасні тенденції розвитку реабілітаційної роботи як практичної діяльності. Основи соціальної реабілітації. Становлення і розвиток різних напрямків соціально-реабілітаційної діяльності. Історія розвитку соціальної реабілітації різних категорій населення.

Основні поняття теми: реабілітація, адаптація, відновлення, інтеграція, «соціальна гігієна».

Семінарське заняття 1. Історія створення і розвитку процесу реабілітації.

Рекомендована література: основна [1; 2;3, 4; 5, 6] додаткова [4, 6, 7].

Тема 2. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді. Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації

Соціально-педагогічна реабілітація як вид реабілітаційної діяльності. Основні категорії соціально-педагогічної реабілітації. Сутність, функції і принципи соціально-педагогічної реабілітації. Соціально-педагогічна реабілітація як процес: механізми та етапи реабілітаційної діяльності. Інтеграція як зовнішня умова організації соціально-педагогічної реабілітації. Історія формування сучасних правових основ реабілітаційної діяльності. Ідея рівності всіх людей на Землі як юридична норма. Джерела права соціальної реабілітації. Поняття і класифікація джерел права соціальної реабілітації; міжнародно-правові акти.

Основні поняття теми: реабілітація, адаптація, індивідуальна спрямованість, комплексність.

Семінарське заняття 2. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді

Рекомендована література: основна [1,2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1; 6; 7,10,11].

Тема 3. Види, напрями та стратегії соціально-педагогічної реабілітації

Види реабілітації в соціально-педагогічній діяльності. Медична реабілітація. Фізична реабілітація. Психологічна реабілітація. Педагогічна реабілітація. Професійна реабілітація. Трудова реабілітація. Мета, завдання, принципи, об'єкти і суб'єкти соціальної реабілітації. Основні групи отримувачів послуг, що потребують реабілітації та особливості їхніх потреб та проблем. Реабілітації осіб з фізичними та інтелектуальними обмеженнями. Особливості реабілітації військовослужбовців. Соціально-психологічна реабілітація в роботі з сім'ями, що перебувають в складних життєвих обставинах. Реабілітація залежних клієнтів. Соціально-психологічна реабілітація клієнтів, що перебувають в конфлікті з законом.

Основні поняття теми: інклюзія, дієтотерапія, арт-терапія, психотерапія, ЛФК, ерготерапія, соціалізація, реабілітаційна педагогіка

Семінарське заняття 3. Види реабілітації в соціально-педагогічній роботі

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 6, 7].

Тема 4. Методи й технології соціальної реабілітації дітей та молоді

Технологія реабілітаційної роботи соціального педагога. Технологія соціально-педагогічної підтримки дитячих і молодіжних організацій. Технології терапії. Методика і технологія соціально-педагогічної роботи в соціумі. Інноваційні технології соціальної реабілітації дітей та молоді. Бесіда як один з основних методів соціальної реабілітації.

Основні поняття теми: реабілітація, терапія, методи реабілітації, терапія середовищем, бесіда, соціодрама.

Семінарське заняття 4. Методи соціально-педагогічної реабілітації

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [2,4, 6, 7, 10, 11].

Тема 5. Технології соціальної абілітації та реабілітації. Організація та впровадження системи раннього втручання

Сутність понять «абілітація», «соціально-педагогічна реабілітація» та їх види. Соціально-педагогічна абілітація дитини. Підвищення ролі батьків в соціально-педагогічній абілітації дитини. Рання педагогічна і соціальна абілітація Соціокультурне середовище абілітації та реабілітації людини. Учасники реабілітаційного та абілітаційного процесів. Процесуальні аспекти соціальної реабілітації. Рівні соціальної реабілітації. Основні засади розбудови абілітаційного (реабілітаційного) процесів. Порівняльний аналіз моделей: кризово-інтервентна, проблемноорієнтовна, психо-соціальна модель взаємодії. Патронаж. Зміст системи раннього втручання. Функції фахівців медичної та психологічної галузей в системі раннього втручання. Наступність та міжвідомча взаємодія в процесі надання медикопсихологічних послуг родині, яка має дитину з порушеннями психофізичного розвитку.

Основні поняття теми: абілітація, рання педагогічна абілітація, оптимальна діяльність, система раннього втручання, кризовоінтервентна, проблемно-орієнтована, психосоціальна моделі.

Рекомендована література: основна [2, 3,5] додаткова [2,6, 7].

Змістовий модуль 2.

Характеристика установ соціальної реабілітації

Тема 6. Типи реабілітаційних закладів для дітей та молоді. Реабілітаційний простір

Центри реабілітації сфери освіти. Центри соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх та їх специфіка. Комплексні реабілітаційні центри. Напрями їх діяльності, отримувачі послуг соціальної та соціально-психологічної реабілітації. Визначення якості життя особи, що реабілітується як один із критеріїв для відбору змісту соціальної реабілітації. Визначення змісту та планування соціальної реабілітації відповідно до потреб отримувачів послуг. Гендерні особливості соціальної реабілітації. Індивідуальні, групові та масові форми організації соціальної реабілітації. Сутність поняття «реабілітаційний простір». Обґрунтування необхідності використання системного підходу до його дослідження. Чотири рівня організації реабілітаційного простору. Характеристики реабілітаційного простору на різних рівнях його організації. Сутність поняття «реабілітаційне середовище». Зв'язок понять «реабілітаційний простір» і

«реабілітаційне середовище». Роль різних соціальних інститутів у формуванні реабілітаційного простору.

Основні поняття теми: реабілітаційний центр, програма реабілітації, «реабілітаційний простір», «реабілітаційне середовище».

Семінарське заняття 5. Інститути соціальної реабілітації.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [6, 7]

Тема 7. Реабілітаційний центр як система заходів з упровадження технологій соціально-педагогічної реабілітації, корекції та терапії

Центр соціальної реабілітації як заклад соціальної допомоги. Види центрів. Комплексний характер роботи Центрів. Положення про Центр соціальної реабілітації. Обов'язки працівників Центрів. Види послуг, що надаються в центрах реабілітації. Стаціонарні послуги Центрів реабілітації. Послуги реабілітаційних Центрів, що здійснюються за місцем проживання клієнта. Центри соціально-педагогічної реабілітації для дітей вулиці. Робота за напрямом медичного патронажу. Поняття і призначення методу групової соціальної роботи. Типологія та різновиди груп. Фактори, що впливають на ефективність групової роботи. Груповий процес і терапевтичний ефект групи. Організація та етапи змістової роботи групи: стадія знайомства, конфлікту, консолідації, ефективної роботи. Стили роботи соціального працівника з групою. Діяльність соціального працівника в груповому контексті: стратегії ведення групи; стилі ведення групи; засоби впливу, що використовуються ведучим групи; робота ведучого в парі.

Основні поняття теми: реабілітаційний центр, програма реабілітації, працетерапія, арт-терапія, анімодотерапія, групова реабілітація.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [6, 7]

Тема 8. Значення громадських організацій в соціально-педагогічній реабілітації

Роль громадських організацій у формуванні реабілітаційного простору. Вплив ЗМІ на формування аттітюдів до нетипових людей. Роль системи соціального забезпечення у формуванні реабілітаційного простору. Облік етнічних та конфесійних цінностей при організації реабілітаційної середовища. Вплив політичної атмосфери регіону і країни в цілому на формування реабілітаційного простору. Принципи формування реабілітаційних програм на рівні громадських організацій. Фінансування реабілітаційних програм. Підготовка кадрів для реабілітаційних центрів. Види реабілітаційної допомоги наданої громадськими організаціями. Типи реабілітаційних установ. Батьківські ГО

Основні поняття теми: реабілітаційні послуги, громадські організації, соціальні послуги, інклюзивний туризм.

Семінарське заняття 6. Громадські організації, що займаються соціально-педагогічною реабілітацією.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [6, 7].

Змістовий модуль 3.

Застосування соціально-педагогічних реабілітаційних технологій в роботі з різними категоріями населення

Тема 9. Соціально-педагогічна реабілітація осіб з інвалідністю

Особливості соціальної реабілітації людей інвалідністю, осіб з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Соціально-середовищна реабілітація людей з порушеннями слуху. Соціальна реабілітація осіб з порушеннями зору. Соціальна реабілітація молоді з інвалідністю. Технологія соціальної реабілітації сім'ї з дітьми з особливими потребами.

Основні поняття теми: реабілітація, центр соціальної реабілітації, медичний патронаж.

Рекомендована література: основна [1; 2; 3; 5] додаткова [2, 3, 4, 6, 7, 12].

Тема 10. Соціально-педагогічна реабілітація дітей та підлітків, що опинилися в складних життєвих обставинах

Реабілітація в кризових, екстремальних і надзвичайних ситуаціях. Правила екстреної психологічної допомоги. Психологічний дебрифінг як метод соціальної реабілітації. Самореабілітація людини у важких життєвих ситуаціях. Самозахист і реабілітація в соціогенних екстремальних ситуаціях. Класифікація дітей та молоді, що перебувають в СЖО. Зміст соціальної діяльності та реабілітації дітей та молоді в СЖО. Реабілітаційні заклади для дітей та молоді, які перебувають в складних життєвих обставинах, види допомоги.

Основні поняття теми: психологічний дебрифінг, СЖО, самозахист, екстремальна ситуація.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 3, 9].

Тема 11. Соціально-педагогічна реабілітація підлітків з девіантною поведінкою та осіб, які перебувають у конфлікті з законом.

Причини й різновиди девіантної поведінки дітей та підлітків. Вікова специфіка девіацій та їх фактори. Характеристика поведінки адиктивних підлітків. Основні напрямки діяльності соціального педагога по подоланні соціально-негативних форм поведінки дітей та підлітків. Проблема молодіжної злочинності. Зміст роботи і напрями діяльності фахівця в роботі з колишніми злочинцями. Етапи роботи з молоддю які повернулись з місць позбавлення волі.

Основні поняття теми: девіантна поведінка, адиктивна, вікова девіація, акцентуація характеру, неповнолітні, злочин, злочинність, соціалізація, ресоціалізація, адаптація, дезадаптація.

Семінарське заняття 7. Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною поведінкою

Рекомендована література: основна [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 7].

Тема 12. Соціальна реабілітація осіб з залежностями

Соціальні і психологічні особливості різного роду залежностей. Наркоманія. Алкоголізм. Ігроманія. Лудоманія. Хімічні і нехімічні адикції. Соціальні причини залежності. Соціально-педагогічна і психологічна реабілітація залежних і співзалежних. Державний стандарт соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин. Індивідуальний план надання соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин. Принципи надання послуги з реабілітації. Моніторинг та оцінка якості надання послуги соціально-психологічної реабілітації.

Основні поняття теми: адиктивна поведінка, наркоманія, алкоголізм, ігроманія, лудоманія, послуга з реабілітації, мультидисциплінарна команда, моніторинг, постпрограмна підтримка.

Рекомендована література: [1, 2, 3, 4, 5, 6] додаткова [1, 2, 9].

Тема 13. Соціально-педагогічна реабілітація постраждалих від насильства і жорстокого поводження

Сутність, причини та наслідки явища насильства над дітьми. Критерії виявлення дітей-жертв насильства. Програма реабілітації дітей постраждалих від жорстокого поводження. Домашнє насильство. Система інституцій, що надають послуги особам, які зазнали насильства в сім'ї, на національному та регіональному рівнях. ГО Дівчата. Реабілітаційний центр "Софія" для жінок, які постраждали від насильства.

Основні поняття теми: психологічна допомога, насильство, жорстоке поводження, психотерапія.

Семінарське заняття 8. Соціально-педагогічна реабілітація жертв насильства.

Рекомендована література: основна [2, 5, 6] додаткова [2; 3, 6, 7, 11].

Тема 14. Характеристика соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та «дітьми вулиці»

Співвідношення понять реабілітація, виховання, соціалізація, ресоціалізація., адаптація дітей сиріт, безхатченків, бездоглядних. Специфіка зміст соціально-педагогічної реабілітації дітей-сиріт і «дітей вулиці». Методика і технології соціально-педагогічної реабілітації дітей-сиріт і «дітей вулиці» Інноваційні моделі соціально-педагогічної реабілітації дітей-сиріт і «дітей вулиці».

Основні поняття теми: бездоглядні, безхатченки, діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування.

Семінарське заняття 9. Реабілітація дітей-сиріт та «дітей вулиці»

Рекомендована література: основна [1, 2, 4; 6;] додаткова [2, 7].

Тема 15. Соціально-педагогічна реабілітація ВПО, військовослужбовців та інших осіб з ПТСР

Психосоціальний стан внутрішньо переміщених осіб (дітей та їхніх батьків/опікунів). Емоційно-психологічний стан внутрішньо переміщених осіб, які пережили травматичний досвід. Мультидисциплінарний підхід у реабілітації внутрішньо переміщених осіб, сімей з дітьми. Компетенції фахівців для надання послуг з реабілітації внутрішньо переміщених осіб, сім'ям з дітьми. . Форми роботи для допомоги внутрішньо переміщеним особам.

Поняття та види реабілітації військовослужбовців та інших учасників російсько-української війни, психологічна реабілітація військовослужбовців, концептуальні підходи щодо надання психологічної допомоги у бойових ситуаціях, принципи соціальної реабілітації військових.

Основні поняття теми: військовий психолог, психологічна реабілітація, військовослужбовець, психокорекція, психологічна підтримка, психологічна допомога.

Рекомендована література: основна [1, 2, 3,5] додаткова [2, 3, 5, 8, 10, 13, 14].

Тема 16. Соціальна реабілітація осіб похилого віку

Люди похилого віку (ЛПВ) як соціальна спільнота. Геронтологічна класифікація Соціальне становище і психологічні особливості людей похилого віку. Зміст, форми і методи соціально-педагогічної реабілітації літнім людям. Організація середовища проживання людей, що старіють. Консультування пенсіонерів та ЛПВ. Підтримання у літніх людей усвідомлення і почуття необхідності і корисності їх життєдіяльності. Система професійної допомоги літнім людям: центри соціального обслуговування, клуби ЛПВ. Досвід створення груп самопомоги як частки добровільної мережі соціальної допомоги; реабілітаційно-терапевтичний вплив таких груп. Основні напрями соціальної реабілітації літніх людей.

Основні поняття теми: люди похилого віку, геронтологія, групи самопомоги, середовище проживання літньої людини.

Рекомендована література: основна [3, 5] додаткова [6, 7].

Змістовий модуль 4.

Технологічне забезпечення соціально-педагогічної реабілітації

Тема 17. Характеристика сучасних програм та проектів соціальної та соціально-педагогічної реабілітації

Реабілітаційна програма як комплекс організаційних форм соціальної роботи з соціально-педагогічної реабілітації. Види реабілітаційних програм: комплексні і вузькоспрямовані, коротко і довготермінові. Структура реабілітаційної програми. Характеристика основних засобів реабілітації. Реабілітаційні можливості мистецтва. Сприятливе соціальне середовище як засіб реабілітації. Послідовність і різноспрямованість реабілітаційних заходів. Комплексне використання методів соціальної реабілітації в процесі реалізації програм. Інноваційні програми реабілітації. Застосування методів терапії в реабілітації. Особливості групової роботи в реалізації реабілітаційних програм. Принципи складання індивідуальної програми реабілітації (ІПР). Основні розділи ІПР клієнта. Принципи складання та основні розділи ІПР людини з інвалідністю.

Основні поняття теми: реабілітаційна програма, комплексна і вузькоспрямована програма, комплексність, терапевтичний вплив, групова реабілітація, ІПР.

Семінарське заняття 10. Особливості програм соціально-педагогічної реабілітації.

Рекомендована література: основна [1; 3, 5, 6] додаткова [6, 7].

Тема 18. Державні та індивідуальні програми реабілітації

Співвідношення понять реабілітація, виховання, соціалізація, ресоціалізація, адаптація дітей. Характеристика державних програм реабілітації. Визначення державних стандартів реабілітації. Вимоги до розробки індивідуальних програм реабілітації. Структурні елементи державних та індивідуальних програм реабілітації. Місце та строки надання різних видів програм реабілітації. Врахування принципів та використання наявних ресурсів при розробці програм реабілітації. Вимоги до заповнення індивідуального плану реабілітації

Основні поняття теми: бездоглядні, безхатченки, діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування.

Рекомендована література: основна [1; 3, 5, 6] додаткова [6, 7].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5	3	3	8	8	2	2
Відвідування семінарських занять	1	4	4	2	2	3	3	1	1
Робота на семінарському занятті	10	4	40	2	20	3	30	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	3	15	2	10	4	20	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом	-	-	89	-	60	-	86	-	43
Максимальна кількість балів: 278									
Розрахунок коефіцієнта: 2,78									

6.2. Критерії оцінювання виконання практичних, лабораторних робіт та відповіді на семінарському занятті

Критерії оцінювання за 10 бальною шкалою

Кількість балів	Значення оцінки (характеристика відповіді)
10	Відмінний рівень виконання завдань/відповідь повна, вичерпна й достатньо обґрунтована з, можливими, незначними недоліками
9	Достатньо високий рівень виконання завдань/відповідь без суттєвих (грубих) помилок, але не містить повних обґрунтувань
8	В цілому добрий рівень виконання завдань/відповідь містить незначну кількість несуттєвих помилок
7	Посередній рівень виконання завдань/відповідь містить значну кількість недоліків та/або незначну кількість помилок
5-6	Мінімально допустимий рівень виконання завдань, містить недоліки та помилки/відповідь неповна, що характеризується—недостатньою обґрунтованістю, фрагментарністю, наявністю недоліків та помилок
3-4	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у формальному запам'ятанні деяких понять і фактів, без належного їх розуміння, нездатності застосувати такі знання при вирішенні завдань
1-2	Незадовільний рівень виконання завдань/відповіді, що виявляється у неспроможності відтворити означення базових понять, положень, невмінні їх застосувати або виконання завдання/відповідь розпочата чи взагалі відсутня.

6.3. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Завдання для самостійної роботи є необхідною частиною навчально-методичного комплексу дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів має таку структуру:

1. Опрацювати зміст тем за літературою.
2. Відповісти на питання до семінарського заняття.
3. Виконати завдання (оцінюється в 5 балів).

Змістовий модуль 1.

Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи

Тема 2. Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітація дітей й молоді. Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації

1. Дайте визначення поняттям соціальна реабілітація, соціальна адаптація, соціальної дезадаптація, ресоціалізація, соціальної реадaptaція. Оформіть у вигляді таблиці

2. Назвіть категорії осіб і соціальних груп, що можуть стати об'єктом соціальної реабілітації

Тема 3. Види, напрями та стратегії соціально-педагогічної реабілітації

1. Визначте основні відмінності організації соціальної, педагогічної і психологічної реабілітації. Дайте визначення різних видів реабілітації.

Тема 4. Методи й технології соціальної реабілітації дітей та молоді

1. Підготувати інформацію про один із методів соціальної реабілітації, оформити у вигляді допису у соціальних мережах (Facebook, Instagram чи TikTok).

Змістовий модуль 2.

Характеристика установ соціальної реабілітації

Тема 6. Типи реабілітаційних закладів для дітей та молоді.

Реабілітаційний простір

1. Підготувати 5 тренінгових вправ (ігор) для різних категорій клієнтів, які можна застосовувати у реабілітаційній роботі.

Тема 8. Значення громадських організацій в соціально-педагогічній реабілітації

1. Підготувати інфорграфіку про громадську організацію (на вибір студента), що займаються реабілітацією за будь-яким напрямком.

Змістовий модуль 3.

Застосування соціально-педагогічних реабілітаційних технологій в роботі з різними категоріями населення

Тема 9. Соціально-педагогічна реабілітація осіб з інвалідністю

Скласти кросворд на 20 питань за основними термінами модулю.

Тема 12. Соціальна реабілітація осіб з залежностями.

Підберіть програму реабілітації для різного роду залежностей (на вибір).

Тема 13. Соціально-педагогічна реабілітація постраждалих від насильства і жорстокого поводження

Підібрати 5 відеороликів, відео соціальної реклами, мультфільмів, уривків з художніх чи документальних фільмів, які можна використовувати під час проведення реабілітаційної роботи з різними категоріями клієнтів (за темами модуля обрати для себе одну тему, скласти список з посилань).

Тема 14. Характеристика соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та «дітьми вулиці»

Підготувати по 5 тестових питань з відповідями до всіх тем 3 модуля.

Змістовий модуль 4.

Технологічне забезпечення соціально-педагогічної реабілітації

Тема 18. Державні та індивідуальні програми реабілітації

1. Здійснити порівняльний аналіз двох реабілітаційних програм, висвітлити результати у мультимедійній презентації.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Якісними критеріями оцінювання виконання самостійної роботи студентами є:

1. Повнота виконання завдання: елементарна, фрагментарна, повна, неповна.
2. Рівень самостійності студента: під керівництвом викладача, консультація викладача, самостійно.
3. Рівень сформованості навчально-інформаційних умінь (роботи з підручником, складання плану, конспекту, вміння користуватися бібліотекою, спостереження, експеримент тощо).
4. Рівень сформованості навчально-інтелектуальних умінь (визначення понять, аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення, абстрагування, вміння відповідати на запитання, вміння виконувати творчі завдання тощо).
5. Рівень сформованості фахових методичних вмінь: низький (володіння умінням здійснювати первинну обробку навчальної інформації без подальшого її аналізу); середній (володіння умінням вибирати відомі способи дій для виконання фахових завдань); достатній (уміння застосовувати набуті знання у стандартних практичних ситуаціях); високий (володіння умінням творчо-пошукової діяльності).

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені

	неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.4. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години. Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.5. Форми проведення семестрового контролю – залік

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни «Соціально-педагогічна реабілітація дітей та молоді»

Разом: 120 год, лекції –36 год, семінарські заняття – 20 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2		
Назва модуля	Соціальна реабілітація як напрям соціально-педагогічної роботи					Характеристика установ соціальної реабілітації		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Історія становлення і розвитку реабілітаційної роботи.	Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітації дітей й молоді. Нормативно-правове забезпечення соціальної реабілітації	Види, напрями та стратегії соціально-педагогічної реабілітації	Методи соціальної реабілітації дітей та молоді	Технології соціальної абілітації та реабілітації. Організація та впровадження системи раннього втручання	Типи реабілітаційних закладів для дітей та молоді. Реабілітаційний простір	Реабілітаційний центр як заклад з упровадження технологій соціальної реабілітації, корекції та терапії	Значення громадських організацій в соціально-педагогічній реабілітації
Теми семінарських занять	Історія створення і розвитку процесу реабілітації	Теоретичні основи соціально-педагогічної реабілітації дітей й молоді	Види реабілітації в соціально-педагогічній роботі	Методи соціально-педагогічної реабілітації		Інститути соціальної реабілітації		Громадські організації, що займаються соціально-педагогічною діяльністю
Самостійна робота	5 балів за кожну самостійну роботу							
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1					Модульна контрольна робота 2		

Модулі	Змістовий модуль 3									Змістовий модуль 4	
Назва модуля	Застосування соціально-педагогічних реабілітаційних технологій в роботі з різними категоріями населення									Технологічне забезпечення соціально-педагогічної реабілітації	
Лекції	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
Теми лекцій	Соціально-педагогічна реабілітація осіб з інвалідністю	Соціально-педагогічна реабілітація дітей і підлітків, що опинилися в складних життєвих обставинах.	Соціально-педагогічна реабілітація підлітків з девіантною поведінкою та осіб, які перебувають у конфлікті з законом.	Соціальна реабілітація осіб з залежностями	Особливості соціально-педагогічної реабілітації осіб постраждалих від насильства і жорстокого поводження	Характеристика соціально-педагогічної роботи з дітьми-сиротами та «дітьми вулиці»	Соціально-педагогічна реабілітація ВПО, військовослужбовців та інших осіб з ПТСР	Соціальна реабілітація осіб похилого віку	Характеристика сучасних програм та проектів соціальної та соціально-педагогічної реабілітації	Державні та індивідуальні програми реабілітації	
Теми семінарських занять			Соціально-педагогічна реабілітація дітей з девіантною поведінкою		Соціально-педагогічна реабілітація жертв насильства	Реабілітація дітей-сиріт та «дітей вулиці»			Особливості програм соціально-педагогічної реабілітації		
Самостійна робота	5 балів за кожен самостійну роботу										
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 3								Модульна контрольна робота 4		
Підсумковий контроль	Залік коефіцієнт 2,78										

8. Рекомендовані джерела

Основна (базова):

1. Інноваційні технології в діяльності інклюзивно-ресурсного центру: метод. посіб. / авт. кол. за ред. А. Г. Обухівської, Т. Д. Ілляшенко. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2019. 228 с.
2. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності: навчальний посібник / О. В. Колишкін. Суми: Університетська книга, 2020. 392 с.
3. Медична і соціальна реабілітація: підручник (ВНЗ I-III р.а.) / В.Б. Самойленко, Н.П. Яковенко, І.О. Петряшев та ін. 2-е вид., переробл. і доповн. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина». Київ, 2019. 464 с.
4. О.Полякова Важковиховуваність. Сутність, причини, реабілітація. Навчальний посібник. Київ: Університетська книга. 2020. 346 с.
5. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації\ За ред. О. Д. Замошкіної ІДГУ. Ізмаїл, 2019. 193 с
6. Рудкевич Н.І. Методика соціально-педагогічної роботи: навчально-методичний посібник. Львів: Растр-7, 2021. 324 с.

Додаткова:

1. Арама Т.М., Шимко І.М. Соціально-педагогічна профілактика агресивної поведінки учнівської молоді. Актуальні проблеми досліджень у галузі соціальної педагогіки і соціальної роботи: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти травня 2023 року. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2023. С. 12-17. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2ca795f9-57e4-4bdc-90e0-80e7879bf5f8/content#page=12>
2. Бачинська М.В. Організаційно-методичні особливості педагогічної та соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді під час воєнних дій в Україні. Науковий журнал Хортицької національної академії. Scientific Journal of Khortytsia National Academy (Серія: Педагогіка. Соціальна). Випуск 1(6). 2022.С. 104-111. URL: <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/njKhNA/article/view/173/114>
3. Впровадження послуги раннього втручання на рівні пілотних областей в Україні / М. Е. Кропивницька // Інвестиції: практика та досвід: науково-практичний журнал. 2019. № 6. С. 132-137.
4. Грищенко С. В., Михієнко Л. П. Соціальна реабілітація дітей з особливими освітніми потребами. Тринадцять Сіверянські соціально-психологічні читання : Матеріали Міжнародної наукової онлайн-конференції (25 листопада 2022 року, м. Чернігів) / За наук. ред. Л. М. Завацької. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. Т. 2. С. 25-31. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/9118>
5. Дьоміна Г. Посттравматичний стресовий розлад в умовах війни. The XXVIII International Scientific and Practical Conference «Science and practice, actual problems, innovations», July 19-22, 2022, Milan, Italy. P. 228-230. URL: <https://books.google.com.ua/books>
6. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 1 травня 2023 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>
7. Збірник державних стандартів соціальних послуг з реабілітації /реабілітації дітей з інвалідністю, дітей з інвалідністю та осіб з розумовою відсталістю / [Р. Кравченко, Д. Бондар, Т. Сабініна та ін.] 50 с.
8. Крук І.М., Григус І.М. Сучасний погляд на психологічну реабілітацію військовослужбовців з посттравматичним стресовим розладом. Rehabilitation and Recreation: науковий журнал. № 15 (2023). Рівне:Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 51-56. URL: <https://health.nuwm.edu.ua/index.php/rehabilitation/article/view/339/292>
9. Ланько Я.В. Особливості соціальної реабілітації наркозалежних осіб в умовах громадських організацій. Науковий вимір соціально-педагогічних проблем сьогодення: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (25 травня 2023 р., м. Ніжин) / за ред. О. В. Лісовця, С. О. Борисяк. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 63-65.
10. Лях Т. Л., Лехолетова М. М. та Петрови В. С. Соціально-педагогічна робота з батьками щодо підтримки ними дітей у період війни Ввічливість. Humanitas (2). 2022. С. 24-30. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41460/>

11. Меркулов Д. С. Соціально-педагогічна робота з підлітками, схильними до насилля, в умовах кризових явищ. Кривий Ріг, 2023. 56 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/7154>
12. Наказ Міністерства соціальної політики України «Питання комплексної реабілітації осіб з інвалідністю» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0401-18#Text>
13. Світовий досвід формування та реалізації політики соціального захисту учасників бойових дій/ Є. П. Гордієнко. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія, Державне управління : науковий журнал. 2020. № 1. С. 86-94.
14. Харченко С.О. Психічні розлади та психологічні захворювання під час війни: український досвід. Філософія релігії та медицини в постсекулярну добу: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). Київ: НМУ ім. О. О. Богомольця, 2023. С. 275-279. URL: <http://ir.librarynmu.com/bitstream/1>